

לא בכל הדרכים שרציתי ללכת הלכתי:
ההגיונות הסותרים בתפקידן של מנהלות בתי ספר
בפיתוח המקצועי של סגל ההוראה בבית ספרן

קרן זרעי, מכללת אחוה, keren.dery@gmail.com
ד"ר רוני ריינגולד, מכללת אחוה, reingold@netvision.net.il

מטרות: במחקר האיכותני הנוכחי תוארו תפיסותיהן של מנהלות בתי ספר, האחראיות בפועל ליישום של מדיניות הפיתוח המקצועי על פי רפורמת "אופק חדש" בקרב סגלי ההוראה בבתי הספר שהן מנהלות. תפיסות אלה נבחנו דרך עדשת האידיאולוגיה החינוכית.

שיטה: נערכו ראיונות מובנים למחצה, ובהם השתתפו 20 מנהלות מבתי ספר יסודיים ומחטיבות ביניים ברחבי הארץ.

ממצאים: מהראיונות עולה סתירה בין האידיאולוגיה החינוכית שמציגות המנהלות בתארן את הבוגר הרצוי, לבין האידיאולוגיה החינוכית שמציגות המנהלות בנוגע לפיתוח המקצועי של הסגל. מחד גיסא, מהראיונות עולה כי המנהלות רואות את עצמן כמשרתות את אידיאולוגיית האינדיבידואליזם ומעידות כי היבטים מרכזיים בעבודתן הם פיתוח כישורונותיו של התלמיד, פיתוח עצמאותו והקשבה לצרכיו. מאידך גיסא, המנהלות רואות את אידיאולוגיית הסוציאליזם כאידיאולוגיה המנחה אותן בבואן ללוות את סגל ההוראה בבתי הספר בנוגע לפיתוח המקצועי וציינו היבטים מרכזיים באידיאולוגיית הסוציאליזם, כגון הישגיות וניהול על פי צורכי המערכת. הסתירה האידיאולוגית נבחנה במחקר הנוכחי על פי מודל ההכרעות האידיאולוגיות של הרפז (2000), אשר הרחיב את רעיונותיו של לם (2000א, 2002). לם (2000א, 2002) סבור כי במחשבת החינוך שלושה דפוסים אידיאולוגיים חלופיים, והם סוציאליזם, אקולטורציה ואינדיבידואליזם. על פיהם מאבחנים את הזרמים במחשבת החינוך וממיינים אותם. הבחירה באידיאולוגיית הסוציאליזם, אשר הרעיונות המאפיינים אותה סותרים את אלו המאפיינים את אידיאולוגיית האינדיבידואליזם, היא בחירה בהכרעה הקשרית, ובבחירה זו אנשי חינוך פועלים על פי הנסיבות ולא בהתאם לאידיאולוגיות החינוכיות שבהן הם מאמינים.

תרומות והמשך מחקר: תרומתו של מחקר זה טמונה בקידום השיח הנוגע לאידיאולוגיות החינוכיות באחד מהתחומים המעשיים בעשייה החינוכית, הפיתוח המקצועי. כך נושא האידיאולוגיה החינוכית אינו מופשט.